

Succes op School? Bemoediging is de sleutel!

Door Catharina Haverkamp en Marry Oostijen, (gepubliceerd in de PsychoSociale Courant nr.85 juli/aug 2010 http://www.depssc.nl/courant_artikelen.html)

Het concept "bemoediging bij kinderen" begint in Nederland aan een snelle opmars. Leerkrachten, ouders en hulpverleners passen bemoediging steeds vaker toe in hun omgang met kinderen. Anderzijds zitten nog heel veel ouders, leerkrachten en hulpverleners letterlijk met de handen in het haar, omdat de problemen ze boven het hoofd groeien.

In het boek "Succes op school" (een vertaling van "Erfolg in der Schule" die Kraft der Ermutigung zu Hause und in der Klasse) geven Theo Schoenaker en zijn medeauteurs waardevolle inzichten om het welzijn en het geluk van ouders-leerkrachten-kinderen volgens het concept bemoediging te verbeteren.

De basis

Om dit doel te bereiken - gelukkige succesvolle kinderen en tevreden leerkrachten en ouders - zijn twee onmisbare zaken nodig:

- Verbondenheid tussen ouders, leerkrachten en kinderen zodat het gevoel van eigenwaarde wordt versterkt en aanzet tot samenwerking
- Bemoediging – een innerlijke houding naar het kind - waarbij ouders en leerkrachten zich richten op goed gedrag, wat leidt tot verbluffend resultaten!

Theo Schoenaker en zijn medeauteurs baseren zich op de Individualpsychologie van Alfred Adler. Een van de belangrijkste basisprincipes van de Individualpsychologie is: de mens is een sociaal wezen. Dit houdt in dat mensen andere mensen nodig hebben om zich te ontwikkelen, en dat het diepste verlangen van een mens er in is gelegen dat hij "erbij wil horen". Iemands geluk, zijn tevredenheid, zijn succes en zijn psychische gezondheid liggen besloten in geslaagde sociale relaties. En daar is moed voor nodig, het resultaat van bemoediging!

Het centrale thema

Centrale thema in het boek: de mens is een sociaal wezen. Als je je verbonden voelt op school, in de klas, in het gezin, op je werk, als je weet dat je welkom bent en jezelf kunt zijn, dan heb je een goede basis voor een gelukkig leven. Dan weet je dat je er toe doet.

Maar als je je niet verbonden voelt, als je het gevoel hebt dat je niet welkom bent en niet aardig gevonden wordt, als je het gevoel hebt dat je er niet bij hoort, dan loop je het liefst weg.

Er is door de auteur onderzoek gedaan onder 300 volwassenen en er is hen gevraagd: Hoe voelt u zich als u het gevoel hebt dat u er niet bij hoort?

De antwoorden waren verbluffend: ik voel me verkrampt, ik voel me bang, ik voel me agressief, ik voel me verdrietig, ik voel me onzeker.

En aan diezelfde 300 mensen is gevraagd: Hoe gedraagt u zich als u het gevoel hebt dat u er niet bij hoort? De antwoorden waren: Ik trek me terug, ik ben kritisch tegenover anderen, ik doe alleen het hoogstnoodzakelijke, ik doe vervelend, ik doe mezelf pijn.

En dat is met kinderen niet anders. Dus als kinderen niet gelukkig zijn, vervelend doen, storend gedrag vertonen, dan kunnen wij ons afvragen: "Hoe is de relatie van

het kind met ons, voelt dit kind zich thuis, hier op school en in de klas, heeft dit kind het gevoel dat het erbij hoort?

De auteur Theo Schoemaker neemt ons in het boek in begrijpelijke taal mee in het thema “het gevoel erbij te horen” en het “gemeenschapsgevoel” en de betekenis hiervan. Veel mensen en ook veel kinderen vertonen storend gedrag omdat zij ontmoedigd zijn en het gevoel hebben er niet bij te horen.

“En als je het gevoel hebt dat je er wel bij hoort”, zo is aan dezelfde groep van 300 mensen gevraagd, “hoe voel je je dan?” De antwoorden waren: ik voel me opgewekt, ik voel me fit en energiek, ik voel me sterk, ik voel dat ik in staat ben om veel te presteren, ik voel me tevreden, ik voel me belangrijk etc. De mens is een sociaal wezen, en als we het gevoel hebben dat we “erbij horen” dan willen we ook graag meehelpen, meedoen.

Wat kunnen wij doen?

Te vaak nog letten zowel ouders als leerkrachten meer op fouten dan op goed gedrag. Als dingen niet gaan zoals wij verwachten, reageren we door commentaar te geven, te mopperen, druk uit te oefenen en eisen te stellen. Dit leidt echter niet tot succes, maar tot een machtsstrijd. En een machtsstrijd win je nooit.

Kinderen proberen je terug te pakken. Dat doen ze door hun huiswerk niet te maken, te spijbelen, te liegen, te storen. Het lijkt soms net alsof kinderen met hun gedrag willen zeggen: “Als je geen tijd voor me hebt, dan maak ik je het leven zo zuur dat je me nooit meer vergeet!” Omdat we als ouder niet weten wat we moeten doen en leerkrachten het ook niet weten, komen we vaak in dit scenario terecht: de leerkrachten zeggen: “De ouders moeten...” en de ouders zeggen: “De leerkracht moet nu eindelijk eens...”

Ieder mens heeft mensen nodig die ons aandacht schenken, die zich met ons bezig houden en naar ons luisteren, die zich voor ons interesseren en met wie we kunnen praten. Ook kinderen willen gezien en gehoord worden en daar een bijdrage aan leveren. Bemoediging is een goede weg om te werken aan verbondenheid, om te voelen dat je met elkaar kunt samenwerken, dat er waardering is voor elkaar en dat ieders uitgangspunt wordt: we willen elkaar helpen. We willen allemaal, zowel ouders als leerkrachten, dat het kind gelukkig is en een plezierige tijd heeft op school. Dat lukt veel beter als je omschakelt naar meer bemoediging, meer vertrouwen en meer samenwerking.

Kinderen willen bijdragen

Het is nooit te laat om de kinderen meer verantwoordelijkheid voor het welzijn van zichzelf en elkaar te geven. Kinderen willen graag bijdragen aan het geluk van anderen en er zijn in de klas zoveel taken die heel goed door de kinderen zelf kunnen worden gedaan. Maak maar eens een lijst en laat ze kiezen. Ik, ...geef me op voor... Ik heb zoiets al vaker gedaan, namelijk: ... daarom denk ik dat het kan. Het gaat erom dat de kinderen het gevoel krijgen dat ze erbij horen en dat ze zich in hun rol van leerling nuttig voelen.

Kinderen willen meedenken

Een wekelijkse klassenraad is een heel goed middel om te leren luisteren, ideeën en gevoelens met elkaar te uiten, problemen op te lossen en elkaar te respecteren. Ook leren de kinderen hier complimenten aan nemen en anderen te bemoedigen. Hun zelfvertrouwen groeit, omdat ze zich verbonden voelen en omdat ze merken dat ze kunnen bijdragen aan een fijne tijd in de klas en elkaar kunnen helpen.

Een klassenvergadering duurt 15-30 minuten en er wordt besproken wat op de agenda staat. Een kind is voorzitter en een ander maakt notulen. De leerkracht helpt hierbij. Het is belangrijk om de klassenraad met een bemoedigingsronde te beginnen, want daardoor is er meteen een positieve toon gezet. Soms wordt er een liedje gezongen aan het begin en ter afsluiting.

Maar het belangrijkste is dat iedereen weet wat er voorop staat: "We willen elkaar helpen".

Het boek zelf

In het eerste deel van het boek geeft Theo Schoenaker op eenvoudige wijze weer waar het om gaat, om het thema "Erbij horen". Uitgaande van het basisprincipe in de Individualpsychologie dat de mens een "sociaal wezen" is. De lezer ervaart dat veel mensen zich daarom minder constructief gedragen, omdat zij ontmoedigd zijn, en in de hedendaagse systemen, in dit geval de driehoek ouders-leerkracht-kind, het gevoel hebben er "niet bij te horen". Centraal thema in dit eerste gedeelte van het boek is de betekenis van het gevoel "erbij te horen" met andere woorden, het gemeenschapsgevoel, dat uitsluitend door bemoediging bereikt kan worden. De theorie is overzichtelijk, kort en bondig gehouden, voor iedereen te begrijpen, zoals Alfred Adler, de grondlegger van de Individualpsychologie zich dat wenste.

Bemoedigingstechnieken die direct ingezet kunnen worden maken dat pedagogen er plezier in krijgen meteen wat te veranderen in de praktijk van alledag, en leiden tot een andere gedachtegang en een succesgevoel.

Met veel praktische voorbeelden laat Theo Schoenaker zien, hoe kinderen, ouders en leerkrachten met een bemoedigende houding vooruitgang boeken, met als doel een ontspannen en constructieve samenwerking op te bouwen, thuis en in de klas.

In het tweede deel van het boek beschrijft Ewald Muller hoe hij op zijn lange weg naar een goede samenwerking met zijn scholieren bij de Individualpsychologie uitkwam. Op de sporen van Rudolf Dreikurs kwam hij in aanraking met de Encouraging-Training van Theo Schoenaker, en via deze weg tot de invoering van een Klassenraad, een concept waarbij gelijkwaardigheid geleefd wordt en democratie gevraagd wordt. Op de voorgrond staat daarbij de gedachte "wij willen elkaar helpen". Dit houdt onder andere in dat leerkrachten en leerlingen respectvol met elkaar omgaan, dat ze naar oplossingen zoeken in plaats van straffen, dat ze de onbewuste doelen van storend gedrag leren kennen en logische gevolgen leren accepteren.

In het derde deel van het boek zijn geactualiseerde teksten van John M. Platt over het stapsgewijs invoeren van de Klassenraad opgenomen. Naast een algemene leidraad voor het invoeren van de Klassenraad geeft Platt heldere antwoorden op veel vragen, die leerkrachten zich stellen bij de toepassing van de Klassenraad in de dagelijkse praktijk.

In het laatste gedeelte van het boek gaat Platt in op het huiswerk, dat veelvuldig tot machtsstrijd voert en dat de relaties van alle betrokkenen in het proces (ouders-kinderen-leerkrachten) onnodig belast. Met aansprekende voorbeelden licht Platt toe hoe volwassenen hun kinderen bemoedigend ondersteunen en tegelijkertijd aan hen de verantwoording voor het huiswerk kunnen overdragen.

De auteurs beschrijven op basis van de vele voorbeelden hoe leerkrachten en ouders bereiken kunnen dat kinderen met minder angsten en meer zelfbewustzijn en meer vertrouwen in hun medemensen opgroeien, en daardoor onbevanger hun eigen bijdrage tot stand kunnen brengen.

Een bemoedigend boek voor iedereen die met kinderen en jongeren werkt.

Enkele reacties

Marian, leerkracht van groep 3 van basisschool De Burght in Amsterdam is enthousiast begonnen met de Klassenraad

“Het is fijn om elkaar iedere week een beetje beter te leren kennen. De kinderen gaan beter met elkaar om. Ze zoeken soms zelfs met elkaar naar oorzaken van gedrag. Er worden geen namen genoemd en dat is voor de kinderen in deze groep heel veilig.”

Theo Joosten, voorzitter dagelijks bestuur KBO (Bond van Katholiek Primair Onderwijs) over dit boek:

“Een uitstekende kennismaking met de toepassingsmogelijkheden van enkele Individualpsychologische gedachten in opvoeding en onderwijs. Het legt de nadruk op een structureel helpende, bemoedigende houding. Dit is gebaseerd op het uitgangspunt dat het in opvoeding gaat om de kwaliteit van de relatie met het oog op de vorming van kinderen. Iets wat in deze tijd van standaarden en meten nog al eens wordt vergeten.”

“Succes op school” T. Schoenaker, E. Müller en J. Platt

Uitgeverij ten Have, Kampen in samenwerking met Stichting Encouraging -Training Schoenaker-concept©

Te bestellen bij: www.boeveboeken.nl